

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

IV. An approximatio causarum requiratur ex parte actus primi, seu sit prior
naturâ respectu operationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

potest illum producere, quando producit effectum in passo propinquo: ergo potest Deus determinare virtutē agentis ad talem effectum producendum, etiam si ratione distantie seu ex defectu conditionis non exigeret talem actionem. Probo consequentiā: in elevatione huius agentis Deus non constitueret virtutem agentis producentem effectum aliquem, quem ex se non posset producere, imò neque suppleret aliquam inadæquatam virtutem, quam Deus in aliis causis passim supplet, sed tantum conditionem quandam requisitam ad agendum: ergo poterit illum supplere, & talem elevationem præstare. Confirmatur approximatio requisita ex parte virtutis ad agendum non physice influit in effectum, sed tantum est id, quo posito agens necessarium aliās potens determinatur ad agendum: ergo deficiente approximatione inter agens, & passum nihil virtutis deficit ad effectum producendum, sed tantum conditio determinans ad agendum, sed Deus potest virtutem agentis ad actionem determinare, etiam si non ex se, neque ratione aliās circumstantiæ determinata sit: ergo Deus potest supplere approximationem ad actionem requisitam. Virgeo: approximatio requiritur ut virtus ex se potens producere effectum ex vi approximationis, & aliarum circumstantiarum, exigit Deum concurrere in actu secundo ad effectum producendum, & ut Deus determinetur ad concurrendum in actu secundo cum causa creata: sed potest causa creata concurrere non exigente, neque ab illa determinatus ex vi aliquius exigentiæ, à se determinari ad illum concursum præstandum, quia quidquid Deus potest facere ad exigentiam causarum potest facere pro sua libertate: ergo potest Deus concurrere cum causa secunda ex se potente, etiam si causa secunda hic, & nunc concursum non exigit: ergo seclusa approximatione, ratione cuius causa secunda exigit concursum poterit Deus cum illa concurrere ad producendum effectum in passo non approximato. Probat hæc ratio, agens posse agere in distans, quin agat in propinquum, non solum intra suam actiuitatis sphaeram, sed etiam in quacunque alia distantia.

3 Obiicies: Agens non potest agere in tempore, in quo non est: ergo neque in loco in quo non est. Concedo antecedens, nego consequentiam, & disparitatem reddo. Agens, quod non habet existentiam in hoc tempore non habet existentiam in alio, sed illam habuit, vel habebit in tempore, quod non est, sed fuit, vel erit, cum verò agens requirat existentiam actualem ad operandum requirit durationem tempore, quo operatur, hæc est enim legitima consequentia: agens non habet existentiam in hoc tempore: ergo absolute non habet existentiam: hæc autem mala: agens non habet existentiam in hoc loco: ergo absolute non habet existentiam, quia potest illum habere in alio loco huic coexistente, ac proinde non ex eo quod agens requirat existentiam ad operandum requirit præsentiam in eodem spatio in quo est passum vel effectus, requirit tamen durationem in eodem tempore, in quo effectus est producendus, sine qua existentia subsistere non potest. Instabis, sicuti agens potest existere in alio loco ita potest existere in alio tempore distincto ab illo, in quo producit, & existit effectus. Nego illud *sicuti*, quia existere in alio loco est absolute existere, & æquè existit, quod existit in hoc loco, & in alio; existere autem in alio tempore non est existere, sed extitisse, seu exiturum esse, ut latius expendebam Controv. 16. punct. 1.

4 Obiicies secundò. Ad operandum hic requiritur præsentia hic: ergo agens non potest operari in hoc spatio, quin sit in hoc spatio. Magna latet æquiuocatio in termino *hic*, qui vix repetitus potest sumi semper ex parte eiusdem termini, vel potest modo ex parte huius, modo ex parte illius. Si semper sumatur ex parte eiusdem termini hunc sensum præstare poterit ut agens existens hic, producat effectum debet existere hic, & tunc vera erit propositio, sex qua tantum licebit inferri: ergo ut agens existens in hoc loco producat effectum debet existere in hoc loco. Secundò potest ex parte termini sumi terminus *hic*, & tunc propositio hunc reddet sensum, ut agens producat effectum existentem hic, debet effectus existere hic, & tunc similiter vera erit propositio, ex qua tantum poterit inferri: ergo non poterit produci effectus non existens in hoc loco. Si terminus sumatur modo ex parte huius termini, modo ex parte illius faciet hunc sensum: ad hoc ut operetur agens existens hic requiritur effectus præsens hic,

in quo sensu neganda est propositio, quia agens existens in hoc loco producit effectum existentem in alio loco distincto, quod necessarîo contingit omni agenti, quod in extraneo subiecto, cum quo nequit penetrari, effectum producit.

Obiicies tertîo. Agens non potest agere naturaliter in passo distans, neque extra suam sphaeram: ergo neque supernaturaliter: quia nulla causa potest eleuari ad id, quod est supra suam virtutem intrinsecam, ut patet in quacunque potentia vitali, quæ non potest eleuari à Deo ut versetur extra suum obiectum. Respondeo distinguendo primum antecedens: agens non potest agere naturaliter in passo distans neque extra suam sphaeram ex defectu virtutis, nego antecedens: ex defectu conditionis, concedo antecedens: Deinde nego consequentiam. Ad illud, quod dicitur de potentia non potente versari extra suum obiectum respondeo: id provenire non ex defectu conditionis requisitæ ex parte virtutis, sed ex defectu eiusdem virtutis adhuc inchoatæ, seu inadæquatæ, qui defectus à Deo suppleri nequit in ipsa virtute, quia entitas intrinsecæ impotens, non potest fieri intrinsecæ potens, defectus autem agentis ad agendum in passo distans, & intra suam loci sphaeram tantum est defectus cuiusdam conditionis, quam Deus potest supplere.

Obiicies quartò. Hæc actio hic, & nunc dependet ab approximatione non media alia causalitate: ergo per se metipsam: ergo non potest non dependere ab approximatione, quia quidquid convenit actioni per suammet entitatem, neque diuinitus potest ab illa separari. Neque satisfit dicendo dependere ab approximatione non tantum à virtute, sed tanquam à conditione, redit enim iterum idem argumentum: actio hæc dependet ab approximatione tanquam à conditione per suammet intrinsecam entitatem: ergo non potest non dependere ab illa tanquam à conditione, quidquid enim per suammet entitatem illi convenit, eo modo, quo convenit non potest ab illo separari. Respondeo actionem hic & nunc dependentem ab hac approximatione non dependere ab illa adæquatè intrinsecè per suammet entitatem, aliās neque de potentia Dei absoluta posset hæc actio non dependere ab hac numero approximatione agentis, & passi quod in omnium opinione falsum est, sed dependere per coexistentiam actionis cum approximatione, & per decretum Dei, quo ex prævisione approximationis, seu causæ approximate agentis concursus ex vi talis exigentiæ se determinavit ad concurrendum hic, & nunc. Quapropter si in instanti, in quo sunt approximata agens, & passum Deus decerneret concurrere cum agenti ad producendum effectum in passo independentem ab illa approximatione, ita ut illa seclusa ex vi eiusdem decreti eundem concursum præstaret agenti, quod illum non exigeret ex defectu applicationis, influxus, seu actio illa nullo modo ab approximatione dependeret, quia actio eatenus dependet ab approximatione, quatenus hæc moraliter Deum determinat ad illum præstandum, qua morali determinatione seclusa nulla foret dependentia actionis ab approximatione. Solet obiici hic actionem esse modum agentis, ac proinde non posse ab illo separari; sed hoc latè puncto 1. Vbi probavi ex hoc capite neque naturaliter repugnare agens agere in distans nihil operando in passo propinquo.

PUNCTUM IV.

An approximatio causarum requiratur ex parte actus primi, seu sit prior natura respectu operationis.

Diximus approximationem agentis ad passum requiri ut causa effectum producat: Est modo disputatio quomodo hæc approximatio requiritur. Communis huiusque sententia docuit approximationem se tenere ex parte actus primi ad effectum producendum, neque de hoc specialem disputationem instituit Doctores. P. Arriaga modo questionem hanc acutè movit, in qua plus quam par esset sue rationi tribuit forsitan, quia nondum Lydio lapidi alienæ mentis examinandam proposuerat.

Fundamentum communis sententiæ breuiter, fideliterque ita refert Arriaga: Ignis non potest calefacere lignum nisi illi sit approximatus: ergo approximatio est conditio

ad calefactionem : ergo est prior natura. Contra hunc discursum sic arguit Arriaga disputatione 7. sectione 6. subiect. 4. sicuti ignis non potest calefacere lignum nisi illi sit approximatus, ita animal non potest mouere corpus distans, nisi aliquid producat in medio, eadem enim est vtriusque ratio vt experientia demonstrat, sed animal vt moueat corpus nō requirit approximationem pro prior natura: ergo neque ignis vt calefaciat lignum. Maiorem & consequentiam putat Arriaga euidenter esse: minorem probat: animal per motum producit presentiam, quam habet mobile in instanti, in quo mouetur: ergo presentia illa non est prior motu: ergo neque approximatō, hac enim formaliter includit presentiam agentis, & passi. Dicit quisque rationem esse diuersam, quia per motum localem producit presentiam, in qua sita est approximatō, & ita ad motum localem hac supponi nequit: per motum verō calefactionis non producit presentiam, neque mobile approximatum constituitur, & ita deberi aliunde ad motum hunc supponi subiectum approximationem. Sed contra hanc differentiam sic arguit Arriaga: etiam si per motum producat presentiam, non possum ego mouere corpus existens Romæ: ergo vt moueam corpus requiritur indistantia inter me, & corpus: ergo sicuti hac saluatur, etiam si approximatō positiua non se teneat ex parte actus primi, sic indistantia requisita ad calefactionem saluari poterit etiam si approximatō positiua ex parte actus primi non supponatur. Similiter arguit, & solutionem aliam præoccupat: si dicatur ad motum localem sufficere supponi approximationem negatiuam, & positiuam non requiri, cui dici non poterit eandem approximationem negatiuam sufficere ad motum calefactionis, & non requiri aliam positiuam? Ex hoc fundamentum concludit Arriaga ad operandum in passo requiri approximationem positiuam in instanti temporis, in quo est operatio, hanc tamen non requiri pro priori naturæ ante operationem, quod putat euidenter inferri ex fundamentis ab ipso adductis, quiquid autem roboris habet iam retuli, alia enim, quæ adducit & postea referam, ad supra relatam reduci debent, vel nullius sunt momenti. Multa inuoluuntur in hac re, quæ magna indigent distinctione quarum confusio sententiarum Arriagæ vim dedit, illa aliquibus conclusionibus dissoluam, quibus rei obscuræ nimis non nihil lucis dabo.

PRIMA CONCLUSIO: Nulla entitas indiget presentia ex parte actus primi vt propriam presentiam in genere causæ efficientis efficiat, neque vt illam patiat in genere causæ materialis. Ratio est per se nota: ex vi talis actionis, seu passionis constituitur præsens principium, à quo procedit: ergo non potest supponi præsens. Probo consequentiam. Principium illud non potest supponi præsens per presentiam ad quam terminatur talis actio, seu passio, quia implicat supponi presentiam pro priori naturæ ad causalitatem, ex vi cuius producit. Neque potest supponi præsens per aliam presentiam, quia in instanti temporis, in quo est actio, seu passio terminata ad presentiam huius subiecti, non potest subiectum habere aliam presentiam, alias in eodem instanti temporis haberet duplicem presentiam, quamdam, quæ supponeretur ad motum, aliam, quæ ex vi motus produceretur: ergo principium passiuum, aut actiuum propriæ presentie non potest supponi præsens in priori naturæ ad actionem, seu passionem terminatam ad propriam presentiam. Conuenio in hac conclusione cum Arriaga, quam fundamenta ab ipso adducta efficacissimè conuincunt.

SECUNDA CONCLUSIO: Omne agens requirit ex parte actus primi propriam presentiam, vt producat presentiam in subiecto à se distincto, quod sic probo: Presentia principij producentis alienam presentiam requiritur saltem in instanti temporis, in quo talem presentiam producit: ergo requiritur tanquam quid consequens illam actionem vel tanquam quid illam præcedens, non tanquam quid consequens, quia ex vi illius actionis neque termini, quem ipsa actio respicit, principium non constituitur præsens: ergo requiritur tanquam quid præcedens ipsam actionem: ergo requiritur ex parte actus primi, quiquid enim requiritur ad actionem tanquam quid illam præcedens, requiritur ex parte actus primi, & ad illam in priori naturæ supponitur.

Dicere posses presentiam agentis non requiri neque antecedenter, neque consequenter, sed tantum comitanter.

Franc. de Oniedo, Philosoph. Tom. I.

Contrà: requiri aliquid comitanter ad actionem est non requiri propriè & per se, sed esse identificatum seu connexum cum aliquo, quod per se requiritur, à quo si posset separari nullo modo requireretur, & æquè bene sine illo fieret actio, quiquid enim per se requiritur, vel prærequiritur vt sit actio, vel ex vi illius tanquam quid posterius formaliter inferitur, sed presentia agentis non requiritur ad presentiam subiecti extranei producendam, tanquam quid identificatum seu connexum cum alio, quod per se requiritur, quo posito sine presentia agentis extranea produceretur: ergo non requiritur comitanter: ergo antecedenter, vel consequenter. Maior est omnino certa, neque alia ratione explicari potest quid sit comitanter requiri. Minorem probat: si presentia propria ad alienam producendam comitanter requireretur, tantum esset requisita tanquam quid consequens, seu connexum cum substantia agentis alienam presentiam producturi, quod eadem produceret eodem modo, si in instanti temporis subfiteret sine propria, sed non requiritur hac ratione propria presentia ad alienam producendam, alias si hoc agens existeret sine illa omni presentia nudum posset in subiecto extraneo presentiam producere, & mouere corpus in quocumque loco existens, quod est plusquam falsum: ergo presentia propria agentis per se ipsam requiritur ad alienam presentiam producendam, non consequenter, vt probauit: ergo antecedenter: ergo presentia propria se tenet ex parte actus primi ad presentiam alienam producendam.

TERTIA CONCLUSIO: Nullum agens potest 6
producere presentiam alienam nisi respondentem spatio immediato agentis, ex vi cuius agens, & passum, quod illam recipit sint approximata. Ratio est, quia ad producendum quemcumque effectum etiam presentiam in subiecto extraneo requiritur approximatō in illo instanti temporis, in quo est productio: ergo in illo non potest subiectum distare: ergo non potest agens producere presentiam in passo, vi cuius constituitur distans in illo instanti, in quo patitur ab agenti & necessariò debet esse illi approximatum. Secundo nullum agens potest agere in passum distans, quin agat in propinquum, sed si agens produceret presentiam in subiecto, ex vi cuius constitueretur distans secundum se totum ageret in passum, quod distaret in eodem instanti temporis, in quo pateretur ab agenti: ergo ageret in passum distans nihil agendo in propinquum, quia si secundum se totum distaret passum quod pateretur ab agente, medium interiacens propinquius agenti nihil ab isto reciperet.

Ex hoc inferes nullam viuens posse immediatè & per se 7
sine impressione impulsus corpus aliud mouere nisi simul cum illo moueatur. Ratio est quia si passum moueretur à viuente immoto sequeretur viuens producere presentiam mobilis in passo distanti, quia ante motum passum non erat penetratum, sed tantum immediatè approximatum: ergo si agens permanens in eodem loco passum contiguum in alio constitueret, illud à se remoueret, & produceret presentiam distantem ab spatio, quod occupabat, quod fieri non posse probauit. Requiritur ergo vt viuens moueat aliud corpus prius naturæ viuens moueri, & acquirere presentiam in spatio, à quo aliud corpus mouetur, quæ noua viuents presentia simul cum illo se tenet ex parte actus primi ad motum, quem viuens in alio corpore producit. Ex eadem conclusione potiori ratione inferitur mobile in hoc instanti recipiens impulsus ab hoc agenti, non posse ex vi eiusdem impulsus in eodem instanti moueri, quod sic probo. Si passum in hoc instanti ex vi impulsus moueretur, separaretur ab agenti, & constitueretur distans ab illo: ergo in instanti, in quo recipit impulsus ab agenti est distans ab illo: ergo agens agit in distans, & non in propinquum, eo enim ipso quod separatur totum corpus, quod recipit impulsus, aliud quod est interiacens impulsus non recipit, ac proinde agens in passo distanti, & non in propinquo impulsus produxit.

Obiicit Arriaga impulsus productus eandem virtutem 8
habet mouendi corpus in primo instanti, in quo producit, & in vterioribus: ergo illud mouebit in primo instanti aut in nullo alio. Nescio an consequenter dicat Arriaga corpus recipiens impulsus mouendum esse in illo instanti, in quo illum recipit, ex quo intendit probare non requiri approximationem ex parte actus primi, quia in

H h 3 sua

sua sententia etiam si approximatio non requiratur in priori natura, ad motum alterationis requiritur in illo instanti temporis, in quo fit motus, sed si mobile moueretur in instanti, in quo recipit impulsus, & distaret in instanti temporis in quo illum patitur ab agente: ergo non solum supponeretur approximatio pro priori natura, sed neque daretur pro instanti temporis, in quo est motus alterationis cuius oppositum defendit Arriaga cum communi sententia, ne concedat agens agere in passum distans, & non in propinquum. Ad argumentum respondeo impulsus eandem virtutem habere mouendi corpus in primo instanti, & in secundo, illud tamen moueri in secundo, & non in primo quia in primo instanti impulsus supponit approximationem passi cum agente, quam in illo instanti non potest destruere, quia nihil potest corrumpi in illo instanti, in quo supponitur, in secundo vero instanti non supponere impulsus ad sui conseruationem hanc approximationem, quia potest conseruari à Deo, & ita posse illam destruere, & corpus mouere.

9 **QUARTA CONCLUSIO:** Ut viuens immediate, & per se moueat localiter corpus illud, non supponitur approximatio ex parte actus primi inter agens, & passum. Ratio est manifesta: approximatio dicit praesentiam vtriusque extremi approximati, agentis videlicet, & passi: ergo non potest supponi approximatio, quin supponatur vtrique praesentia, sed praesentia mobilis non potest supponi ad receptionem ipsius praesentiae, vt probauimus conclus. 1. ergo non potest supponi illius approximatio cum principio: requiritur ergo tantum ex parte actus primi vt viuens localiter moueat corpus aliud, praesentia ex parte principij mouentis, non vero ex parte mobilis, & consequenter non requiritur ex parte actus primi, seu in priori natura ad ipsum motum approximatio inter mouens, & mobile, sed tantum hac requiritur in instanti temporis, & consequenter ad motum, ex vi cuius mobile tantum potest constitui in spatio agenti immediato, vt dicebam conclusione tertia.

10 **QUINTA CONCLUSIO:** Ex parte actus primi debet supponi approximatio inter agens, & passum, ad quemcumque effectum distinctum à praesentia producendum. Probo hanc conclusionem. In omnium sententia in instanti temporis, in quo agens agit in passum, requiritur approximatio positiua: ergo vel requiritur comitanter ad principium praerequisitum ad motum, vel consequenter vel antecedenter: non potest requiri consequenter, ad motum non terminatum ad praesentiam, quia ex vi huius non sequitur praesentia & consequenter neque approximatio, quae non alio modo producit, quam per productionem praesentiae; non requiritur tantum comitanter, quia si ita requireretur, permanente virtute productiua, motus alterationis cum reliquis omnibus, & seclusa praesentia fieret motus, quia ex defectu praesentiae illius, quod requiritur comitanter, si hoc non est identificatum cum illo quod per se requiritur, non potest deficere motus: ergo alio modo requiritur: ergo antecedenter. Si dicas requiri tantum comitanter, & concedas reliquis permanentibus, seclusa praesentiae approximatione, illo instanti temporis motum alterationis eodem modo praestandum esse inferitur necessarium ablata praesentiae approximatione inter agens, & passum, praesentiae per detractionem vtriusque praesentiae agens posse agere in passum, & consequenter quod si res omnes praesentiae expoliarentur, posset hic ignis agere in omnia subiecta creata, quia nihil deficeret praerequisitum antecedenter, aut consequenter, sed tantum comitanter, sine quo dummodo non deficiat illud, quod comitatur, & ratione cuius comitanter requiritur, aequè benè sit actio, hoc autem admitti absurdum est: quis enim concipiet ex eo praesentiae quod careant approximatione, positiua praesentiae, aliqua, seu omnia entia creata esse apta vt inter se agant, & reagant, & posse hunc ignem in quodcumque aliud subiectum creatum agere. Ratione etiam probatur à posteriori, non posse dici, posse agens nudum omni praesentia agere in passum eadem absolutum. Si posset esse influxus inter agens, & passum non approximata, sequeretur posse esse eundem influxum, etiam si positiue distarent, & nullam haberent approximationem. Consequens est falsum: ergo & antecedens. Sequelam probo. Distantia secundum se formaliter sumpta non impedit influxum, sed quatenus impedit approximationem positiuam: ergo si approximatio

positiua necessaria non est, distantia nihil obest. Consequentia est necessaria: antecedens probo. Si passum duplicem praesentiam haberet, & ex vi vnius esset approximatum agenti, & ex vi alius ab eodem distaret, posset pati ab agenti: ergo distantia dum non impedit approximationem inter agens, & passum, per seipsam non impedit actionem: ergo si approximatio positiua per se necessaria non est, etiam si illam impediatur, nihil impediret, requiritum ad influxum; alias per seipsam formaliter influxum non impedit, vt modò probauimus: ergo si positiua approximatio non requiritur inter agens, & passum, poterit passum pati ab agenti distanti, & non approximato: Consequens est contra omnem experientiam: ergo antecedens falsum.

SEXTA CONCLUSIO: Ut agens recipiat aliquem effectum à Deo productum, vel à seipso per actionem immanentem productum, non debet supponi praesentia ex parte passi, neque ad talem passionem supponitur concomitanter, tanquam quid necessarium ortum à subiecto, quo ablato, & subiecto permanente, eodem modo passio illa subsisteret. Hae conclusio necessario tenenda est, iuxta dict. Controversiam 15. puncto 7. vbi tradidi posse entitatem aliquam omni praesentia absolui. Pono, verbi gratia equum omni praesentia destitutum, tunc Deus conseruaret formam equi dependentem à materia, & reliqua alia accidentia, siue educta ex quantitate, siue ex materia prima equi, siue ex toto composito, & absque aliqua praesentia ex parte subiecti: ergo ad hoc vt subiectum formam aliquam substantialem, siue accidentalem patiatur, à Deo non praerequiratur praesentia ex parte subiecti, sed aequè benè poterit effectum conseruari dependentem à subiecto, siue hoc praesentiam habeat, siue illa careat. Quod si potest forma conseruari à Deo in subiecto carente praesentia, eodem modo posset produci ab eodem agenti: conseruatio enim, & prima productio respectu eorumdem principiorum intrinsecè in nullo differunt. Idem dicendum esse de effectu ab eodem subiecto immanenter producto, eadem ratione probatur. Si Deus conseruaret equum absque omni praesentia, illum naturaliter conseruaret cum eisdem passionibus, quae naturaliter illum comitantur, ea ratione, quia illi naturaliter comeniunt, sed equo naturaliter conueniunt passionibus productis, & conseruata ab eadem substantia equi: ergo tunc conseruaretur cum eisdem passionibus conseruatis ex vi eiusdem actionis, quàm modò conseruantur procedentis ab equo: ergo equus sine praesentia naturaliter conseruaret suas passionibus, neque ablata praesentia naturaliter deficerent passionibus, & proprietates, quae naturaliter essentiam comitantur, neque actiones, ex vi quarum producuntur, quia quilibet essentia per simplicem emanationem dependenter ab omni alio est productiua suarum passionum. Ratio à priori vtriusque partis conclusionis facili est. Praesentia requiritur vt approximetur agens, & passum: sed independentem à quacumque praesentia superaddita per suammet entitatem quodcumque passum est approximatum Deo, vt probauimus Controversia 15. puncto 8. ergo non requiritur praesentia vt passum approximetur Deo: ergo neque vt patiatur aliquem effectum ab illo, quia eo ipso quod Deus sit approximatus, potest agere in passum: sed per seipsam est approximatus: ergo seclusa praesentia passi poterit Deus naturaliter agere in passum. Idem dico de agente in se ipsum per actionem immanentem: nulla entitas indiget praesentia superaddita, vt sit sibi metipsum approximata, quia entitas per se ipsam est sibi summè praesens: ergo non indiget praesentia ad agendum in se ipsam: quia praesentia tantum requiritur ad approximationem inter principium actiuum, & passum, quae si subsistat sine praesentia, nullo modo praesentia necessaria erit.

Eandem doctrinam confirmat conseruatio impulsus in instanti, in quo ex vi illius corpus mouetur: in illo enim impulsus est prior praesentia mobilis: ergo non potest esse posterior illa: ergo receptio impulsus in instanti conseruationis nullam supponit praesentiam ex parte passi. Ex hoc infero impulsus in instanti, in quo ex vi illius mouetur corpus, tantum posse dependere efficienter à Deo, qui independentem à praesentia passi est illi approximatus, non vero ab alia causa creata distincta à mobili, quia requiritur ex parte actus primi ad operandum approximationem constitutam in praesentia superadditis agentis, & passi, & haec supponi non potest ad productionem impulsus in instanti, in quo ex vi impulsus mouetur corpus, quia praesentia quam

quam in illo habet corpus mobile est posterior impulsu, & ab illo producta.

13 Ex tota doctrina tradita clare constat non recte intulisse Arriagam, ex eo quod viuens non indigeat approximatione ex parte actus primi ad mouendum localiter corpus, non illa indigere ignem ad calefaciendum lignum, quia approximatō requisita inter viuens, & mobile in instanti temporis, in quo hoc mouetur ab illo localiter, est

quid consequens motum localem, & ita neque potest, neque necessum est illum antecedere: approximatō verò requisita inter agens, & passum in instanti temporis, in quo est motus, non est quid consequens motum, ac proinde potest, & necessum est illum antecedere, quia quidquid requiritur in aliquo instanti temporis, & non concomitanter, neque consequenter, sicuti approximatō respectu motus localis, debet necessariò antecedenter requiri.

LIBER OCTAVVS PHYSICORVM.

CONTROVERSIA XIX.

De mundi inceptione.

D V o sunt entium genera permanentium, & successiuorum, de quibus non eadem est difficultas circa ipsorum inceptiōnem, an videlicet ab aeterno esse potuerit. Dicam prius de permanentibus, in quibus minor est difficultas, & postea agam de successiuis, & vltimò inquiram an ab aeterno potuerint esse generationes.

PUNCTVM PRIMVM.

An creatura permanens potuerit esse ab aeterno.

1 IN hac re scèdè errauit Philosophorum Princeps, qui mundum fuisse ab aeterno sentiebat, vt testatur D. Bonauentura & plures antiqui Philosophi ex illius discipulis, quos referunt Patres Conimbr. libr. 8. cap. 2. quæst. 3. art. 1. error iste ex insanissimò delirio trahebat originem, putabat enim Deum non liberè, sed necessariò operari, & ita non potuisse suam operationem cohibere, & ab aeterno non produxisse mundum. Deo Optimo Maximo perfectissimam inesse libertatem circa omnia effecta ad extra producenda ostendit naturæ lumen, creaturas omnes in tempore produxisse pluribus scripturæ testimoniis reuelatum est. Genes. 1. *In principio creauit Deus caelum & terram*, & Psalm. 101. *In initio tu Domine terram fundasti*, neque aliqua pro errore Philosophi apparens potest adduci ratio, quam referri otiosum non esset. Contendendum est inter Catholicos an creatura aliqua ab aeterno creari potuerit, quod modò de permanenti disputo.

2 Nullam creaturam permanentem potuisse à Deo, produci ab aeterno sentiunt Henr. quodlib. 1. quæst. 7. & quodlib. 9. quæst. 19. & alij apud Patres Conimbr. infra, quibus consentire videtur N. Toletus 8. Physicor. q. 2. Oppositam sententiam defendunt D. Thom. 1. part. quæst. 46. art. 2. P. Suarez. 1. Metaphysic. disp. 20. sect. 6. num. 11. P. Vasquez tom. 2. in 1. part. disp. 177. cap. 5. P. Valent. tom. 1. disput. 3. quæst. 3. punct. 2. §. *Secunda assertio*. Patres Conimbr. 8. Physicor. cap. 2. quæst. 6. art. 2. Rub. tract. de æternitate mundi, q. 2. P. Hurtad. disp. 16. sect. 1. P. Arriaga disp. 17. sect. 2. subsect. 2. & alij plurimi apud istos, quibus ego subscribo.

3 Probant Hurtadus, & Arriaga, alique plurimi sententiam hanc, ex eo quod causa non debeat tempore præcedere effectum, ex quo inferunt Deum ab aeterno existentem ab aeterno posse creaturam aliquam producere. Causam non debere præcedere effectum prioritate temporis suadet experientia, qua videmus lucem in primo suæ du-

rationis instanti medium illuminare, & ratio rem conuincit, quia in agentibus, quæ contrarium non habent, nullum caput reperiri potest, quo in primo suæ existentie instanti impediatur, ne effectum producant, quem producant in secundo, neque ratio est aliqua, propter quam in hoc secundo, & non in illo primo operentur, cum eadem sit virtus agentis in primo instanti, in quo existit, & in secundo, in quo idemmet perseuerat. Deinde vt virtus in hoc instanti se per actionem exerceat, requiritur illius existentia in hoc instanti, & existentia præterita per accidens se habet ad actionem nunc exercendam: ergo hæc virtus, à qua actu existenti procedit actio, eodem modo principium erit huius actionis siue ante extiterit, siue non extiterit: ergo dum existant in hoc instanti eodem modo operabitur, siue in hoc instanti existere incipiat, siue extiterit. Idem dico de causa libera respectu effectus liberi futuri, qui potest esse coæuus suo principio, quia ad hoc vt voluntas in hoc instanti liberè se determinet, tantum requiritur in hoc instanti esse indifferentem ad operandum, & non operandum, & impertinenter se habet in instanti antecedenti indifferentiam præcessisse. Quod si in instanti, in quo datur operatio ex suppositione quod detur, non possit non dari, necessitas hæc tantum est consequens, quæ libertatem integram relinquit, quia in hoc instanti ita est actus liber, vt potuerit non esse. Hac ratione Deus ab aeterno liberè se determinauit ad producendas in tempore creaturas, & omnia illius libera decreta sunt æquæ æterna cum ipso Deo. Eodémque modo Angelus in primo suæ creationis instanti liberè potuit operari.

4 Cæterum etsi verum sit causam non debere tempore effectum præcedere, non ex hoc capite soluta est præsens quæstio, neque adæquata potest desumi ratio ad nostram conclusionem probandam, posset enim aliquis dicere creaturam ab aeterno existentem repugnare, non ex eo formaliter quod illam debeat præcedere causa, à qua producit, sed quia secundum se independentem à præsentia temporis quam causa debeat habere respectu effectus, repugnat effectum aliquem ab aeterno existere. Ex quo fit causam creatam existentem in tempore non debere effectum tempore præcedere, debere tamen causam increatam existentem ab aeterno tempore præcedere effectum ab illa productum, non quia hæc præcedentia conducant ad causalitatem, sed quia causa increata per se habet esse ab aeterno, & effectus creatus per se petit esse in tempore, ex quo fit causam increatam necessariò habere temporis præcedentiam respectu effectus. Conducat tamen ratum esse causam non debere tempore præcedere effectum, ne ex hoc capite intendat aliquis probare creaturam non potuisse existere ab aeterno, quia illius causa debuit tempore præcessisse, quod falsum esse tam in causis liberis, quàm in necessariis iam ostendi. Huius conclusionis solida, & adæquata probatio fumenda est ex solutionibus argumentorum, quæ fieri possunt contra creaturam permanentem ab aeterno existentem. Breuiter argumenta propono, & soluo.

Obiic. primò: *Creatio est productio rei ex nihilo*, sed si effectus fieret ab aeterno non fieret ex nihilo, quia non præcessisset nihilum, seu negatio illius, ex quo fieret: ergo non crearetur

Hh 4